

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO
ODDELEK ZA SOCIOLOGIJO

ŠPELA OREL

**Raba slovenskega jezika mladih zamejskih Slovencev v
Italiji na socialnem omrežju Facebook**

Diplomsko delo

Mentorja:
doc. dr. Damjan Mandelc
red. prof. dr. Marko Stabej

Dvodisciplinarni študijski program prve
stopnje Slovenistika;
Dvodisciplinarni študijski program prve
stopnje Sociologija

Ljubljana, 2013

Izвлеček

Raba slovenskega jezika mladih zamejskih Slovencev v Italiji na socialnem omrežju Facebook

V sledeči diplomski nalogi sem preučevala rabo slovenskega jezika mladih zamejskih Slovencev v Italiji na socialnem omrežju Facebook. Cilj naloge je bil prikaz vpliva tega socialnega omrežja na rabo slovenskega jezika med mladimi slovenskimi zamejci v Italiji in povezanost rabe jezika ter samega omrežja Facebook z jezikovno in narodno pripadnostjo ciljne skupine. Rezultati naloge so pokazali na prevladujočo rabo slovenskega jezika, kar je najbrž posledica možnosti svobodnega izražanja na omrežju Facebook in sodelovanja ter dopisovanja med pripadniki zamejske skupnosti, saj jim socialna omrežja omogočajo ohranjanje stikov in deljenje mnenj tudi po zaključeni osnovni in srednji šoli, ko v Italiji nimajo več veliko priložnosti za rabo slovenskega jezika. Večja raba slovenskega jezika kaže na povezanost zamejskih Slovencev s slovenskim jezikom in s tem tudi s slovensko narodnostjo, saj je jezik ključni dejavnik oblikovanja slovenske narodne identitete.

Ključne besede: slovenski zamejci v Italiji, narodna identiteta, raba slovenskega jezika, socialno omrežje Facebook

Abstract

The use of the Slovenian language of young foreign Slovenians living in Italy on the Facebook social network

In the following thesis I have studied the use of the Slovenian language of young foreign Slovenians living in Italy on the Facebook social network. The goal was to show the impact of social network on the use of the Slovenian language among the young Slovenian foreigners in Italy and the link between language use and the network itself and linguistic and ethnic affiliation of the target group. The results of the analysis have shown the predominant use of the Slovenian language, which is probably due to the possibility of free expression on the Facebook network, cooperation and correspondence between the members of the minority community, since social networks allow them to keep in touch and share opinions even after completing primary and secondary school, when in Italy they no longer have lots of opportunities for the use of the Slovenian language. Increased use of the Slovenian language shows the connection of foreign Slovenians with Slovenian language and consequently with the Slovenian nationality as well, since language is the key factor in the formation of the Slovenian national identity.

Keywords: Slovenian foreigners in Italy, national identity, the use of the Slovenian language, Facebook social network

Kazalo

Uvod.....	4
1. Kontekst raziskave	5
2. Teoretični del	9
2.1. Oblikovanje slovenske narodne identitete	9
2.2. Jezikovna identiteta in jezikovno načrtovanje pri Slovencih	10
2.3. Razmerje med narodno in jezikovno identiteto pri Slovencih	12
2.4. Boj za enakopravnost in lastno identiteto Slovencev v Italiji	12
2.4.1. Rezultati raziskave o etnični pripadnosti na podlagi samoopredeljevanja in jezikovne kompetence	14
2.4.2. Raziskava o rabi pogovornega jezika med družinami, katerih otroci obiskujejo slovenske šole v Italiji	14
3. Empirični del.....	16
3.1. Predmet raziskave	16
3.2. Metodologija	16
3.3. Analiza podatkov in rezultati	17
4. Diskusija in zaključek.....	27
Povzetek.....	30
Viri in literatura.....	31
Seznam grafiknov.....	34

Uvod

Namen diplomske naloge je prikazati vpliv socialnega omrežja Facebook na rabo slovenskega jezika mladih zamejskih Slovencev in s tem na njihovo povezanost z jezikovno in narodno identiteto. Do rezultatov rabe slovenščine na Facebooku s strani ciljne skupine sem prišla s pomočjo kvantitativne raziskave. Opazovala sem namreč njihove objave in odzive na objave prijateljev ter si rezultate beležila. To temo sem si izbrala, ker je aktualna in zanimiva, po pregledu literature pa sem ugotovila, da je to področje zelo slabo raziskano, kar je pomenilo še dodaten razlog za izbor te teme. Naloga združuje dve akademski disciplini – slovenščino in sociologijo in je tako interdisciplinarna.

Nalogo sem razdelila na 3 glavna poglavja: kontekst, teoretični del in empirični del. V kontekstu sem opisala kontekst raziskave, predstavila sem manjšino in območje raziskovanja, omenila sem zgodovinska dogajanja na tem področju, zakone, ki določajo položaj slovenskega jezika in manjšine v Italiji, javno rabo jezika in na kratko opisala stanje in pomen šol za rabo slovenskega jezika. V teoretičnem delu sem predstavila narodno in jezikovno identiteto ter njuno medsebojno povezanost in vpliv jezikovne na narodno identiteto, na kratko pa sem predstavila tudi dve raziskovalni nalogi, ki sta predstavili stanje rabe jezika in povezanosti z jezikovno in narodno identiteto iz leta 1998. V empiričnem delu sem predstavila raziskovalno nalogo: predmet raziskave, metodologijo s hipotezami in analizo podatkov z rezultati. Za večjo preglednost rezultatov sem k analizi vsake osebe dodala še dva grafikona: prvi predstavlja rezultate objav osebe, drugi pa rezultate odzivov oziroma odgovorov na objave prijateljev na Facebook zidu opazovane osebe.

1. Kontekst raziskave

Ena od avtohtonih slovenskih manjšin izven meja Republike Slovenije so tudi Slovenci v Italiji. Ozemlje, na katerem so naseljeni Slovenci v Italiji, je razdeljeno na tri pokrajinske uprave: tržaško, goriško in videmsko. Glede na krajevno upravo, ki ji manjšina pripada, se razlikujejo tudi njene pravice. Po ocenah iz leta 1985 naj bi bilo na Tržaškem 49.000, na Goriškem 18.000 in na Videmskem 29.000 govorcev slovenskega jezika. Glede na sondažo, ki jo je izvedel Slovenski raziskovalni inštitut iz Trsta leta 2002, se število prebivalcev, ki so se opredelili tudi za slovensko narodnost, giblje okoli 95.000, slovenski jezik govori več kot 100.000 prebivalcev obmejnega območja, razume pa ga skoraj 183.000 prebivalcev. (povzeto po Mezgec, 2012, str. 65). Če podatke o številu prebivalstva iz leta 1985 na Tržaškem primerjamo s podatki iz leta 1986, ki pravijo, da je leta 1985 v Tržaški pokrajini živel 275.904 ljudi (povzeto po Krajevni leksikon Slovencev v Italiji, 1990, str. 46), opazimo precej majhen delež slovensko govorečega prebivalstva na Tržaškem.

S Slovenci poseljeno ozemlje v deželi Furlaniji Julijski krajini delimo na 6 enot: Kanalsko dolino, Rezijo, tersko Beneško Slovenijo, nadiško Beneško Slovenijo, Goriško in Tržaško. Najbolj številni so Slovenci na področju tržaške pokrajine. To ozemlje velja za najbolj homogeno, je pa delež slovenskega prebivalstva v zadnjem stoletju najbolj upadel ravno na tem ozemlju. Trst je bil od srednjega veka pa vse do 19. stoletja mesto z največjim številom Slovencev, saj je štel več slovenskih prebivalcev od takratne Ljubljane. Po 1. in 2. svetovni vojni je prišlo do demografskega upada, po 2. svetovni vojni pa so bila na tem področju zgrajena tudi begunska naselja za istrske optante, prav z namenom, da bi se zrušila homogenost slovenskih naselij. (povzeto po Mezgec, 2012, str. 65–70).

Ta zgodovinska stanja in spremembe so pripeljala do dvojezičnosti med Slovenci živečimi v Italiji.

Termin dvojezičnost se uporablja tako za posameznika kot tudi za skupnost, saj je dvojezičnost individualni in družbeni fenomen. Individualni in družbeni nivo se v realnih okoliščinah prepletata, zato moramo ob preučevanju razvoja dvojezičnosti posameznika upoštevati tudi jezikovne značilnosti družbe, ki ga obdaja. Večjezična družba oziroma skupnost je tista, v kateri nastopa več različnih jezikovnih kodov, posameznika pa opredelimo kot večjezičnega, če pozna in uporablja več jezikov. Na pojav dvojezičnosti vplivajo številni dejavniki: število dvojezičnih

govorcev, stiki med jezikoma, razširjenost jezika, družbeni status jezika in stopnja dvojezičnosti. (povzeto po Mezgec, 2012, str. 53, povzeto po Bernjak, 1990). Dvojezičnost se lahko pojavlja tudi znotraj tako imenovanih dvojezičnih ali večjezičnih družin. Pri tem pa moramo upoštevati, da imajo lahko dvojezične družine tudi enojezične otroke, kar je pogosto posledica rabe samo večinskega jezika znotraj družine. Tudi vsi otroci, ki odrastejo v večjezičnem okolju, niso nujno večjezični. Obstajajo pa seveda tudi primeri, ko se v enojezičnih družinah in okolju razvijajo večjezični govorci. Večjezični govorci niso nujno popolnoma uravnovešeni dvojezični govorci, ampak pogosto obvladajo en jezik bolje od drugega. Pri primerih govorcev iz večjezičnih družin, ki razumejo dva jezika, govorijo pa samo enega, govorimo o receptivni dvojezičnosti. Taki primeri receptivne rabe drugega jezika so zelo pogosti, predvsem pri slovenski manjšini v Italiji, kjer otroci iz večjezičnih družin aktivno uporabljajo samo italijanščino, manjšinski jezik pa samo razumejo, ga ne govorijo. (povzeto po Mezgec, 2012, str. 53–56).

Razlogi za boljše poznavanje italijanskega kot slovenskega jezika se skrivajo tudi v italijanskem šolskem sistemu, saj se slovenščina v šolah z italijanskim učnim jezikom kot predmet ne poučuje. Tako je znanje slovenskega jezika med italijansko skupnostjo bolj izjema kot pravilo in komuniciranje med manjšino in večinsko skupnostjo poteka v večinskem jeziku.

Med slovensko manjšino v Italiji je slovenski jezik ključni dejavnik pripadnosti slovenski skupnosti. Zaradi pomena jezika, ki ga ta predstavlja manjšinski skupnosti, je njegovo ohranjanje bistvenega pomena za ohranjanje manjšinske skupnosti. Jezik tako ni samo simbol manjšinske skupnosti, ampak je tudi pogoj zanjo in tako tudi pogoj za njeno ohranjanje. (povzeto po Mezgec, 2012, str. 57–58).

Manjšino je Italija uradno priznala šele leta 1999 z zakonom za zaščito zgodovinskih jezikovnih manjšin (zakon št. 482), ki manjšino in njen jezik vključuje v skupni pravni okvir, vendar pa, gledano s pravnega vidika, slovenščina na večini slovenskega avtohtonega ozemlja še vedno ni uradni jezik. (povzeto po Mezgec, 2012, str. 71). Zakonsko je določena tudi javna raba slovenščine, in sicer z zaščitnim zakonom, ki je del besedila *Predpisi za varstvo slovenske jezikovne manjšine dežele Furlanije Julijske Benečije*. Zakonski okvir vključuje določila, »ki dajejo deželam in krajevnim upravam velike možnosti in pristojnosti za poseganje in sprejemanje ukrepov. Udejanjanje posegov in ukrepov pa ni obvezujoče. Določila 8., 9. in 10. člena jamčijo posameznikom možnost rabe slovenščine v javni upravi in v odnosih s sodnimi oblastmi, v zbornih organih in izvoljenih skupščinah ter prisotnost slovenskega jezika v javnih razpisih in

toponimih.« (Mezgec, 2012, str. 71). Zakon upravam določa dolžnost, da sprejmejo zgoraj omenjene predvidene ukrepe in s tem zagotovijo rabo slovenščine. S tem se pripadnikom manjšine odpirajo nove priložnosti za rabo slovenščine, izboljšala pa naj bi se tudi ugled manjšinskega jezika in odnos do njega. (povzeto po Mezgec, 2012, 71).

Kljub vsem ukrepom in zakonom pa slovenščina še zdaleč ni enakopravna z italijanščino, saj se na primer uradi ne odzivajo, če se na njih ustno obrnemo v slovenskem jeziku. Nerešen ostaja tudi problem dvojezičnih napisov, saj take napise najdemo samo na podeželju in še tam ne vedno. (povzeto po Ozbič, 2004, str. 353–355). Od položaja jezika so odvisni tudi kulturni, gospodarski in šolski sistemi, ki se lahko normalno razvijajo le z enakopravnostjo jezika. (povzeto po Gruden, 1983, str. 95–99). Kot je razvoj šolskega sistema odvisen od položaja jezika, tako je tudi razvoj in obstoj slovenskega jezika odvisen od slovenskega šolstva v Italiji, ki je v Tržaški pokrajini glede na ostale precej razširjen, je pa slovensko šolstvo v Italiji še vedno precej pomanjkljivo. Na zahodnem robu slovenskega prostora so šole začele nastajati v 18. in 19. stoletju. Nastajale so predvsem na Tržaškem, nekaj tudi na Goriškem. To področje je takrat spadalo pod Italijo, ostalo slovensko območje pa pod Avstro-Ogrsko, ki je bila do manjšinskih jezikov znotraj svoje države veliko bolj prizanesljiva kot Italija. Kljub nenaklonjenosti italijanskih oblasti slovenskim šolam pa so te v Italiji obstajale vse do fašističnega obdobja, ko so bile ukinjene, slovenščina pa prepovedana. (Duhovnik Antoni, 2006, str. 87–90). Šole so na pobudo NOB ponovno začeli odpirati leta 1943. V posameznih vaseh, kjer je bilo število sovražnikov veliko, pa so med leti 1943 in 1945 na skrivaj organizirali manjše in večje »razrede«, ki so jih vaška dekleta prostovoljno učila osnov branja in pisanja. Srečanja so pogosto prekinili nemški vojaki, ki so otroke razgnali. (Ban, 1995, str. 50–51). Za ohranitev slovenskih šol sta zaslužena Londonski memorandum iz leta 1954, ki zagotavlja, da se slovenske šolske mreže na tržaškem ne sme krčiti ali spreminjati brez soglasja Jugoslavije oziroma Slovenije in Osimski sporazumi iz leta 1975, ki potrjujejo pravice slovenske manjšine. (povzeto po Mezgec, 2012, str. 72–75).

Šole imajo v zamejstvu še večji pomen kot drugod, saj se tam srečujejo otroci slovenskih družin in tako pomeni šola neko vez med temi družinami. (povzeto po Ivašič, 1983, str. 46).

Na Tržaškem šole niso dvojezične, ampak ločene – na eni strani popolnoma italijanske in na drugi popolnoma slovenske institucije. V slovenskih šolah je slovenščina prvi jezik – učni jezik pri vseh predmetih, medtem ko je italijanščina izbirni predmet. Na italijanskih srednjih šolah pa

se slovenskega jezika lahko učijo kot izbirnega predmeta, po končani srednji šoli pa na Filozofski fakulteti v Trstu. (Kern, 2009, str. 193–195). Dvojezična šola je samo v Špetru v videmski pokrajini. Tam pouk poteka v obeh jeziki, slovenskem in italijanskem, leta 2001 pa je bila šola v Špetru priznana kot državna šola. (Kacin, 2012, str. 30–31).

K večji rabi slovenščine v javnosti že od 19. stoletja veliko prispevajo tiskani mediji. Njihovo izhajanje so prekinili samo med obdobjem fašizma. Tako je na primer dnevnik *Edinost* izhajal od leta 1876 do 1928, ko so ga ukinile fašistične oblasti. Med NOB so začeli izdajati časopis *Partizanski dnevnik*, po vojni pa so ga preimenovali v *Primorski dnevnik*, ki redno izhaja še danes. Med tiskanimi mediji velja omeniti še tednika *Novi Glas* in *Novi Matajur*, mesečnik *Mladika*, štirinajstdnevnik *Dom* in otroški reviji *Galeb* in *Pastirček*. (povzeto po Mezgec, 2012, str. 76–77). Kljub trudu slovenskih časopisnih medijev za ohranjanje slovenskega jezika v Italiji pa se, glede na rezultate študije Kaučič Baša iz leta 1998, raba slovenskega jezika znotraj tržaške pokrajine postopoma opušča. Glavni vzrok za opuščanje naj bi glede na status jezika in govorno vedenje tržaških Slovencev bilo ravno pomanjkanje javnih priložnosti za njegovo rabo. Ohranjanje jezika na Tržaškem se lahko pripisuje izključno rabi jezika znotraj družine in znotraj manjšini namenjenih ustanov ter organizacij. Javna komunikacija in komunikacija znotraj institucij pa potekata pretežno v večinskem jeziku. Ohranjanje števila govorcev manjšinskega jezika ni zagotovljeno samo po sebi, ampak mora biti načrtno. Brez načrtovanja jezika se ta ohranja samo v izoliranih ruralnih skupnostih. Glede na raziskave se pri manjšinah, ki pojmujejo svoj jezikovni položaj kot danost in si glede tega ne postavljajo nobenih načrtov in ciljev, izgubi najprej jezik, postopoma pa še identiteta. Jezik in identiteta se pa ohranjata v manjšinskih skupnosti, ki v načrt razvoja skupnosti vključijo tudi načrtovanje jezika. (povzeto po Mezgec, 2012, str. 58–59).

2. Teoretični del

V prejšnjem delu sem predstavila stanje slovenskega jezika na področju v Italiji, kjer živijo tudi Slovenci, v teoretičnem delu pa bom predstavila vpliv položaja slovenskega jezika pa tudi jezika samega na oblikovanje jezikovne in s tem tudi narodne identitete, ki je pri Slovencih povezana zlasti s slovenskim jezikom in kulturo.

Da je jezik nosilec slovenske narodne kulture, se kaže tudi po slovenskih narodnih junakih, ki ne izhajajo iz zgodovinskih zmagoslavskih bitk, kot pri večini narodov, ampak so plod ljudske oziroma umetniške domišljije. Taka junaka sta na primer Martin Krpan in Peter Klepec. (Povzeto po Mandelc, 2011, str. 136). Slovenci tudi sami kot najpomembnejši pokazatelj slovenstva opredeljujejo prav znanje prevladujočega jezika v državi, torej slovenskega. Kot kažejo rezultati raziskave *Slovensko javno mnenje* iz leta 2002/03, dajejo Slovenci, v primerjavi z ostalimi evropskimi narodi, med dejavniki nacionalne pripadnosti veliko prednost znanju večinskega jezika. (Povzeto po Mandelc, 2011, str. 121–123). Rezultati kažejo na še vedno pomembno vlogo slovenskega jezika pri oblikovanju slovenske narodne identitete.

Glede na to, da je slovenski jezik pomemben dejavnik oblikovanja in ohranjanja narodne identitete, je za nalogo pomembno preučiti vpliv in povezanost jezikovne in narodne identitete, kar nam bo podalo predstavo o občutku narodne in jezikovne identitete med mladimi zamejskimi Slovenci.

2.1. Oblikovanje slovenske narodne identitete

Za razumevanje pojma narodne identitete se moramo ustaviti pri pojmu naroda oziroma nacije. »Narod (nacija) je politično ozaveščena etnija oziroma etnija¹, ki si na tej podlagi lasti pravico do državnosti.« (Rizman, 1991, str. 18). Narodna identiteta se torej oblikuje s pomočjo skupne kulture in skupnega jezika, ki je pomembna sestavina kulture, ima pa tudi razlikovalno in identifikacijsko vlogo pri oblikovanju narodnostne identitete pri večini sodobnih narodov, posebej pri Slovencih. Tudi Fishman govori o jeziku kot o nujni sestavini neke narodne skupnosti (povzeto po Mikolič, 2004, str. 51). Za oblikovanje identitete so pomembni tudi religija, zavest o skupnem izvoru vseh pripadnikov nekega naroda, gospodarska enotnost in s

¹ Etnija oziroma etničnost izhaja iz grške besede *ethnos*, ki pomeni ljudstvo, mnogi pa ta pojem uporabljajo v smislu kulture neke manjšine (verske, kulturne ali katere druge). Weber etnične skupine ni ločeval od naroda. Zanj je etnična skupina prepoznana od zunaj, narod pa se kot tak prepozna sam. (Povzeto po Rizman, 1991, str. 18).

tem politična organiziranost, primarni pogoj za nastanek in oblikovanje naroda pa je skupno ozemlje. (povzeto po Novak Fajfar, 1994).

Pri oblikovanju slovenske narodne identitete sta bila glavna dejavnika jezik in kultura.

Pomen jezika za narodno identifikacijo se je pokazal šele v drugi polovici 18. stoletja, ko so uvedli obvezne osnovne šole. Prav s šolami, kjer so poučevali tudi v slovenskem jeziku, je postalo slovensko etnično ozemlje še bolj razvidno. V istem času je na oblikovanje slovenske identitete pomembno vplivalo tudi prebujanje zavesti o Slovencih kot posebnem slovanskem narodu. Slovenska narodna identiteta se je počasi gradila iz temeljev jezika in kulture. (povzeto po Nečak, 1997, str. 19–24). Socialni antropolog Minich pravi, da je krepitev slovenske narodne identitete posledica pismenosti v standardni slovenščini in prizadevanja postaviti ta jezik kot simbol slovenskega naroda. (Povzeto po Mandelc, 2011, str. 134). V 19. stoletju je slovenska narodna identiteta postala trdnjša z oblikovanjem politične identitete, ki je Slovence oblikovala v političen narod z jasno oblikovanimi državnopolitičnimi cilji. Na poti do osamosvojitve se je slovenska identiteta spopadala s številnimi ovirami: od pritiska srbskega nacionalizma do razkosanja slovenskega etničnega ozemlja in genocidne naravnosti fašističnega okupatorja. (povzeto po Nečak, 1997, str. 19–24). Neprestano zatiranje slovenskega naroda med zgodovino osamosvajanja slovenske identitete je privedlo do občutka manjvrednosti med pripadniki slovenskega naroda in s tem tudi do občutka manjvrednosti slovenskega jezika in slovenske jezikovne identitete.

2.2. Jezikovna identiteta in jezikovno načrtovanje pri Slovencih

Jezikovna identiteta se je pri Slovencih oblikovala razmeroma pozno, saj je bila pripadnost posameznim deželam pogosto večja kot jezikovna pripadnost slovenskemu jeziku, ki je kot knjižni jezik obstajal že od leta 1550. Do Pohlina, ko se je začelo načrtno ustvarjanje v slovenskem jeziku, so se za slovenščino navduševali le posamezni izobraženci. (povzeto po Melik, 1997, str. 41–42). Sodobno normiranje slovenskega knjižnega jezika se je tako začelo v 18. stoletju, ko je bilo pri nas izdelanih več programov za načrtno razvijanje slovenskega knjižnega jezika v javni rabi, zaznamovano pa je bilo s številnimi socialnimi in političnimi okoliščinami stoletja razsvetljenstva. (povzeto po Pogorelec, 2011, str. 395–401).

Načrtovanje statusa in oblikovanje pravne podlage slovenskega jezika je bilo v zgodovini v rokah držav, v katerih so Slovenci živeli. Razmerja med jeziki so bila tako urejena v prid jezika prevladujoče etnije. (povzeto po Nećak Lük, 1997, str. 121).

Vprašanje maternega jezika je začelo prihajati v ospredje ob ureditvi avstrijskega šolstva, ko so pri nas slovenščino uvedli kot začetni jezik poučevanja v najbolj razširjenih trivialkah, z namenom naučiti ljudi nemško s pomočjo slovenščine. V uradnih ustanovah je bil slovenski knjižni jezik bolj izjema kot pravilo. Do konca 18. stoletja se je slovenski jezik uveljavil kot jezik vsakdanjega sporazumevanja med kmeti iz odročnih krajev, ki niso imeli stikov z zunanjim svetom. (povzeto po Pogorelec, 2011, str. 402–403). Je pa bil knjižni jezik že takrat znak neke družbene identitete, čeprav je, zaradi omejenega obsega govornih položajev, ostajal funkcionalno omejen. Tudi v začetku 19. stoletja so bili govorni položaji, ki bi jeziku lahko dali višji status (uprava, sodstvo) za slovenski jezik večinoma zaprti. (povzeto po Stabej, 2010, str. 32).

V 19. stoletju je postala pomembna tudi pogovorna knjižna slovenščina, ki je iz cerkev prodirala v deželne zbornice in politično življenje, v 20. stoletju pa se je slovenski jezik začel razvijati v skladu z načrtano potjo. Z ustanovitvijo ljubljanske univerze in Akademije znanosti in umetnosti se je razmahnil tudi znanstveni jezik. V tem obdobju je na razvoj slovenskega jezika močno pritiskal srbohrvaški, iz katerega smo sprejeli veliko besed predvsem na področju publicistike. Raba slovenskega knjižnega jezika se je močno razmahnila po vojni, ko smo dobili vrsto jezikovnih priročnikov (pravorečje, štiri izdaje pravopisa, slovnico, slovar slovenskega knjižnega jezika). Usoda slovenskega knjižnega jezika pa je bila drugačna na slovenskih območjih zunaj meja Republike Slovenije, ki so bila z mejo ločena od večine Slovencev in njihovega razvoja. (povzeto po Pogorelec, 2011, str. 127–128). Na zahodnem robu slovenskega etničnega ozemlja so bili slovenski prebivalci razcepljeni med dva jezika in ker je slovenski jezik veljal za manjvrednega, so ga predvsem v javni rabi začeli počasi opuščati. (povzeto po Nećak Lük, 1997, str. 125–130). Z opuščanjem slovenskega jezika in s tem jezikovne identitete pa se je začelo tudi opuščanje narodne pripadnosti slovenskemu narodu, saj sta jezikovna in narodna identiteta tesno povezani.

2.3. Razmerje med narodno in jezikovno identiteto pri Slovencih

Na razmerje med narodno in jezikovno identiteto pomembno vpliva jezik, saj ima ta velik pomen pri oblikovanju identitete nekega naroda. Če upoštevamo, da nekdo pripada neki skupnosti, ker govori določen jezik, lahko pričakujemo, da je jezikovna pripadnost tej skupnosti povezana z občutkom narodne pripadnosti isti skupnosti. Jezik je tako »neobhodni gradnik nacionalne identitete« (Gomezel Mikolič, 1999/2000, str. 173–182).

Levi-Strauss govori o treh vrstah soodvisnosti jezika in kulture neke narodne skupnosti: jezik kot proizvod kulture, jezik kot del kulture in jezik kot pogoj za kulturo. Kultura se iz generacije v generacijo prenaša s komunikacijo, katere mehanizem je ravno jezik. Vsak jezik torej odraža neko kulturo. Če je torej jezik izraz osebne identitete in kulture neke narodne skupnosti, potem lahko rečemo, da je posameznikov odnos do jezika, torej njegova jezikovna zavest, povezan z njegovo narodno pripadnostjo in zavestjo. (povzeto po Mikolič, 2004, 51–56).

Tudi slovenski narod se je izoblikoval predvsem po zaslugi jezikovne samostojnosti. Kot poudarja Pogorelčeva, je slovenski jezik imel in ima še danes pomembno simbolno vlogo pri oblikovanju slovenske narodne identitete. (povzeto po Gomezel Mikolič, 1999/2000, po Pogorelec, 1993, str. 260).

Med avtorji, ki so preučevali narodno identiteto, so pogosta nesoglasja o povezavi jezika z etnično identiteto, vendar pa lahko na podlagi teoretskih del in številnih raziskav različnih avtorjev sklepamo, da jezik tako ali drugače vpliva na pojav etničnosti. (povzeto po Sussi, 1998, str. 113).

Posebej pomembno je oblikovanje in ohranjanje tako jezikovne kot tudi narodne identitete med pripadniki slovenskih manjšin, ki so se morali in se morajo še vedno boriti za enakopravnost slovenskega jezika in ohranjanje lastne identitete Slovencev v Italiji.

2.4. Boj za enakopravnost in lastno identiteto Slovencev v Italiji

O premagovanju manjvrednostnega občutka Slovanov in boju za enakopravnost piše Jože Pirjevec v članku *Vpliv slovensko-italijanskih odnosov na identiteto Slovencev v Italiji*. Slovenci so med Italijani veljali za »nezgodovinski narod«, pohleven, kmečki narod, označevali pa so jih

tudi glede na telesne značilnosti. Slovenci naj bi imeli svetle lase in sivo-modre oči, bili naj bi nizke postave in zato pripadali veji baltske rase. Sc'avi, kot so Slované v dialektu imenovali Tržačani, so dolgo pohlevno sprejemali svojo podrejenost. V 18. in 19. stoletju pa se je začelo socialno razslojevanje tudi med Slovenci, ki niso več predstavljali samo najnižjega razreda kmetov in rokodelcev, ampak se je oblikoval srednji sloj, ki so ga sestavljali duhovniki, trgovci in uradniki. Srednji sloj se je vedno bolj zavedal svojih nacionalnih potencialnih pravic. Prvič so se Slovenci kulturno in politično organizirali ter začeli izdajati svoj list *Slavjanski rodoljub* leta 1848 v Trstu. Italijani so na vse zahteve Slovencev in Hrvatov po enakopravnosti odgovorili odklonilno. Odnos Italijanov do Sc'avov se je spremenil. Zanje niso bili več dobri divjaki, temveč so se v hipu spremenili v hudobne divjake, ki na jadranski obali nimajo kaj iskati in še manj zahtevati. Po priključku k italijanski državi se je stanje še poslabšalo, saj je bila nova država polna nacionalnosti. Zaradi občutka, da se jim dogaja krivica, ker niso sami smeli odločati o svoji državni pripadnosti, se je slovenska trma za obrambo svoje identitete še podkrepila. Ker z oblastmi niso našli skupnega jezika, se je razvilo tigrovske gibanje, na katerega pa so italijanski oblastniki odgovorili s še večjo nacionalističnostjo. Slovenska kultura ni več veljala le za manjvredno od italijanske, ampak so začeli z zatiranjem slovenskega jezika in slovenskega človeka označevali kot manjvrednega že zaradi njegovih fizičnih potez, ki naj bi že same po sebi nakazovale na njegovo nasilno naravo. Teh zatiranj ni bilo konec niti z osvoboditvijo in še danes imajo zamejci podzavestno občutek, da je prepovedano govoriti v slovenskem jeziku in se še vedno oklepajo ideologij in simbolov, ki so jim pomagali preživeti ohranjanje lastne identitete in jim danes predstavljajo pomembno psihološko podporo. (povzeto po Pirjevec, 1997, str. 235–240).

Slovenci se v Italiji štejejo za narodnostno skupnost in ne za etnično manjšino ali jezikovno skupino. Oblikujejo tako imenovano »identiteto slovenskega zamejca«, ki se distancira tako od Italijanov kot tudi od Slovencev živečih v Sloveniji. Glede na rezultate raziskave Suzane Pertot iz leta 1991, na njihovo oblikovanje narodne identitete najbolj vpliva primarna socializacija v družini in socializacija v šoli in medijih, ki pa ne oblikujejo občutka pripadnosti samo preko jezika, ampak pogosteje z vsebinami in izrazi družbenega obnašanja. (povzeto po Pertot, 2002, str. 15–16).

V nadaljevanju sta predstavljeni dve raziskavi o povezavi jezika in identitete Slovencev v Italiji.

2.4.1. Rezultati raziskave o etnični pripadnosti na podlagi samoopredeljevanja in jezikovne kompetence

Raziskava je bila izvedena leta 1998 v Furlaniji-Julijski krajini, njene rezultate pa je povzel Emidij Susič v prispevku *Slovinci v Italiji: Jezik in identiteta*. V raziskavo so bili vključeni subjekti starejši od 18 let, ki živijo na obmejnem pasu od Milj do Trbiža, na slovenskem naselitvenem področju.

Rezultati raziskave kažejo na »negativni trend v medgeneracijski dinamiki etnične pripadnosti.« (Sussi, 1998, str. 116). Kar pomeni, da se odstotek subjektov, ki imajo ali so imeli vsaj enega starša, ki je pripadal manjšinjski skupnosti, in sebe opredeljujejo za Slovence, manjša. Pri ohranjanju slovenske etnične identitete pa se v večji meri ohranja očetova pripadnost slovenski manjšinjski skupnosti. Veča pa se število tistih, ki se opredeljujejo za večetnično pripadnost. Če pogledamo še rezultate z jezikovnega področja raziskave, nam podatki kažejo negativni trend za slovenski jezik. Pri primerjavi razširjenosti govorjenega slovenskega jezika med generacijo staršev in otrok opazimo velik upad, ki pa ni več tako drastičen, če upoštevamo tudi tiste, ki jezika ne govorijo, vendar ga vsaj deloma razumejo. Razširjenost slovenskega jezika je med anketiranci vsekakor večja od razširjenosti slovenske narodne pripadnosti. Pomen jezika pri oblikovanju etnične identitete očitno upada. Ob izgubljanju pomembnosti jezika pri strukturiranju etnične identitete pa se nam pojavlja vprašanje ali se bo po krčenju števila tistih, ki čutijo, da pripadajo lastni etnični skupini, postopoma krčil tudi obseg tistih, ki govorijo določen jezik? (povzeto po Sussi, 1998, str. 112–118).

Pri primerjavi omenjene in moje raziskovalne naloge se bo pokazal vpliv socialnega omrežja Facebook na rabo slovenskega jezika med mladimi zamejskimi Slovenci, saj je omenjena raziskava iz leta 1998, torej pred časom Facebooka in ostalih socialnih omrežij.

2.4.2. Raziskava o rabi pogovornega jezika med družinami, katerih otroci obiskujejo slovenske šole v Italiji

Rezultate slednje raziskave je analizirala Norina Bogatec v prispevku *Pogovorni jezik v družinah otrok, ki obiskujejo slovenske šole v Italiji*. Analiza se osredotoča na vprašanje, kateri pogovorni jezik izbirajo družine, iz katerih izhajajo otroci, ki so vpisani na različne stopnje slovenskih šol v Italiji. Preučevanje izbire jezika glede na narodnost in jezikovne značilnosti staršev postavlja

vprašanje odnosa med jezikom in narodnostjo. Pri analizi je Bogatčeva prišla do zaključka, da je v šolah s slovenskim učnim jezikom »vedno manj otrok iz slovenskih zakonov in vedno manj je tudi družin, v katerih je pogovorni jezik izključno slovenski. Pojav je treba pripisati vse večji prisotnosti učencev iz neslovenskih zakonov, vendar kakor dokazujejo rezultati analize, je upadanje primerov, ko je slovenščina edini pogovorni jezik v družini, odvisno tudi od spreminjanja govornih navad v slovenskih in mešanih zakonih. Med temi se namreč širi pojav večjezičnega sporazumevanja.« (Bogatec, 1998, str. 127). Upadanje rabe manjšinskega jezika v družinah, katerih otroci obiskujejo slovenske šole s slovenskim učnim jezikom je po Bogatčevi »odvisno od vedno večjega priliva otrok iz neslovenskih družin.« (Bogatec, 1998, str. 128). Raba slovenskega jezika je seveda najbolj problematična v družinah, v katerih eden od staršev ne obvlada slovenščine, saj je mogoče, da se v teh družinah slovenščina kot eden od pogovornih jezikov ne bo ohranila. V takih razmerah je izbira jezika, ki ga poznata oba starša veliko lažja. Vendar pa moramo tudi te družine obravnavati kot potencialne nosilke slovenske kulture, saj je tudi v mešanem zakonu mogoče ohranjati čut narodne pripadnosti in znanje jezika ter ju posredovati naslednjim generacijam. (povzeto po Bogatec, 1998, str.123–129).

Tudi druga raziskava je pred časom socialnega omrežja Facebook in tudi pred časom zakona za zaščito zgodovinskih jezikovnih manjšin. Ta raziskava tako kot prejšnja kaže na upad rabe slovenskega jezika. Bogatčeva ugotavlja, da je upad jezika odvisen od vedno večjega povezovanja mladih z osebami pripadniki večinskega jezika, kar pripelje do večje rabe večinskega jezika tudi med zamejskimi Slovenci. Moja raziskovalna naloga bo pokazala vpliv socialnega omrežja Facebook na povezovanje med pripadniki manjšinskega jezika in vpliv povezovanja med mladimi zamejskimi Slovenci na rabo slovenskega jezika, na povezovanje z jezikovno identiteto in s tem na povezovanje z narodno identiteto.

3. Empirični del

3.1. Predmet raziskave

Osrednja tema raziskave je analiza rabe slovenskega in italijanskega jezika slovenske manjšine v Italiji na omrežju Facebook. V nalogi sem se osredotočila na mlajšo skupino zamejcev v Italiji v starosti od triindvajset do osemindvajset let, omejila pa sem se tudi glede področja bivanja, in sicer na tržaško pokrajino. Cilj raziskovalne naloge je ugotoviti, v katerih okoliščinah ciljna skupina na Facebooku uporablja slovenski in v katerih italijanski ali kak drugi jezik in kako uporaba obeh jezikov vpliva na njihovo identiteto ter kako socialni mediji vplivajo na uporabo slovenščine med mladimi zamejci, njeno ohranjanje in s tem tudi na ohranjanje slovenske identitete med mladimi Slovenci v Italiji.

3.2. Metodologija

Gre za kvantitativno raziskavo, torej za opisovanje in analiziranje dogodkov in dejstev, raziskava je vnaprej določena in strukturirana, vzorec opazovanih oseb pa je naključen in reprezentativen. Kvantitativne raziskave v ospredje postavljajo splošne značilnosti enot, iščejo splošne vzorce in povezave, korelacije, preizkušajo teorije in napovedujejo rezultate. V ospredje postavljajo značilnosti enot oziroma primerov, ki se medsebojno povezujejo. (povzeto po C. Ragin, 2007, str. 143–166). Način obdelave podatkov je deduktiven, kar pomeni, da izhaja iz statističnih metod, se pravi, da splošne zakonitosti prenese na posamezne primere.

Pomagala sem si tudi s Facebook spletnim raziskovanjem, ki je dokaj nov pristop k raziskovanju. V zadnjem času opazamo porast Facebook raziskovanja, saj je tako raziskovanje primerno za opazovanje vedenj posameznikov, ki je bilo prej zelo oteženo, saj si moral ljudi osebno spoznavati in se z njimi pogovarjati. Danes Facebook predstavlja novo obliko socialnih interakcij in družbenega življenja. Raziskave so pokazale, da je najpogostejši vzrok uporabe Facebooka ravno želja po socialnih interakcijah. (povzeto po Samuel, Gosling, Graham, 2012). Tudi sama sem se te vrste raziskovalne metode poslužila zaradi jasnega vpogleda v interakcije med posamezniki, ki ga omogoča socialno omrežje Facebook.

V raziskavi želim odgovoriti na 3 hipoteze:

Hipoteza 1:

Glede na podatke iz literature Mezgec, 2012, ki tudi po raziskavi Kaučič Baša iz leta 1998 omenja opuščanje rabe slovenskega jezika zaradi pomanjkanja priložnosti za njegovo rabo, se postavi prva hipoteza, ki predvideva, da bodo zaradi še vedno velike dominantnosti italijanskega jezika na Tržaškem in neznanja slovenskega jezika med italijanskimi prebivalci Tržaške pokrajine, Slovenci v Italiji v objavah, ki so namenjena širšemu krogu prijateljev, uporabljali italijanski ali angleški jezik.

Hipoteza 2:

Glede na rezultate raziskave Emidija Susiča, ki ugotavlja upad tako rabe slovenskega jezika na tržaškem področju kot tudi upad identifikacije s slovensko kulturo (čeprav je ta upad manjši), se postavi druga hipoteza, ki predvideva, da se identifikacija s slovensko kulturo med mladimi zamejskimi Slovenci v Italiji počasi izgublja, upada pa tudi raba slovenskega jezika, na kar kaže večja raba italijanskega kot slovenskega jezika na Facebooku. Domneva se, da se z večjo rabo italijanskega jezika poskušajo bolj približati italijanski večini.

Hipoteza 3:

Glede na rezultate raziskave Bogatčeve, ki ugotavlja upad slovenskega jezika kot posledico večanja števila pripadnikov večinskega jezika in povezovanja mladih pripadnikov manjšine s pripadniki večinskega jezika ter posledično jezikovno prilagajanje pripadnikov manjšinskega jezika, se postavi tretja hipoteza, ki predvideva, da bodo tiste objave slovenskih zamejcev, ki vsebujejo članke iz nekega drugega medija, v istem jeziku, kot je objavljeni članek. Prav tako bodo tudi odzivi na objave prijateljev odvisni od jezika objave. Predvideva se, da bodo slovenskim objavam sledili slovenski odzivi in italijanskim objavam italijanski.

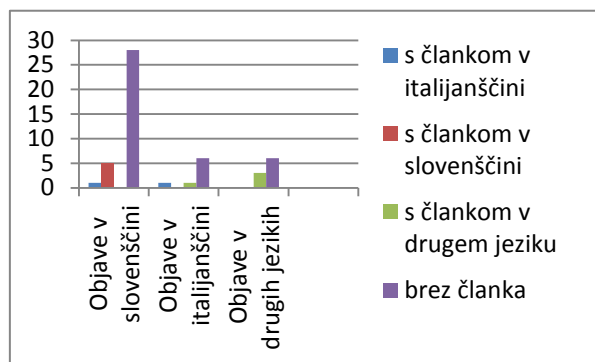
3.3. Analiza podatkov in rezultati

Raziskava vključuje objave in pogovore na omrežju Facebook v časovnem intervalu enega leta, torej od junija 2012 do junija 2013. V raziskavo sem vključila 10 oseb, 2 moškega in 8 ženskega spola v starosti od triindvajset do osemindvajset let, ki prebivajo na ozemlju tržaške pokrajine. Do kontaktov opazovanih oseb sem prišla preko poznanstev, jim razložila cilj in potek raziskovalne naloge ter jih prosila, da, v kolikor ustrezajo ciljni skupini Slovencev v Italiji,

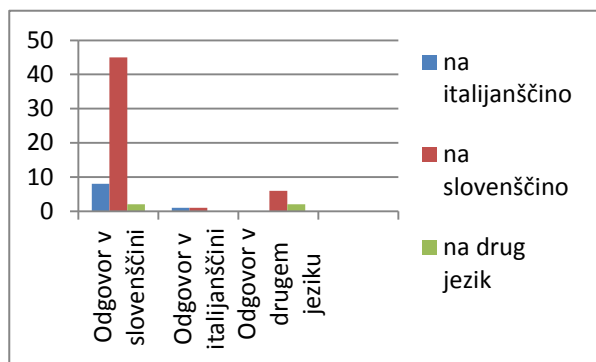
sodelujejo v moji raziskovalni nalogi. Raziskava je potekala preko analize njihovih objav in odgovorov na objave njihovih prijateljev na zidu njihovega Facebook profila glede na število objav v slovenskem, italijanskem in drugih jezikih ter glede na število odgovorov oziroma odzivov v slovenskem, italijanskem in drugih jezikih. Pri odzivih na objave prijateljev sem odgovore v posameznih jezikih ločevala tudi glede na to, v katerem jeziku je bila predhodna objava. Med objave in odzive v slovenskem jeziku sem štela tudi objave in odzive v tržaškem narečju, ki vsebuje posamezne italijanske besede, so pa bile te besede v večini zapisane poslovenjeno. Pri objavah sem upoštevala tudi to, ali je bil skupaj z besedilom objave objavljen tudi članek in v katerem jeziku je članek bil. Analiza je potekala samo preko štetja objav/odzivov v določenem jeziku in ne vsebinsko. Analizirala sem vsako osebo posebej in šele nato primerjala rezultate, ker sem hotela dobiti jasno predstavo o tem, koliko oseb od vseh opazovanih v večji meri uporablja slovenščino in ali katera izmed oseb v večji meri uporablja italijanščino. Domnevala sem, da če analiziram vse osebe skupaj in ne posamično, osebe, ki uporabljajo manj rabljen jezik, ne bi prišle do izraza, saj bi jih v skupni analizi zakrile osebe, ki uporabljajo pogostejše rabljen jezik.

Oseba 1:

Pri prvi osebi je bilo od skupno 51 objav 34 objav v slovenščini, 8 objav v italijanščini in 9 v drugem tujem jeziku. Od objav v slovenščini je največ takih, ki so bile objavljene brez kakršnegakoli članka, sledijo objave, ki jih spremlja članek v slovenščini, s člankom v italijanskem jeziku pa je samo ena objava. Med objavami v italijanščini jih je prav tako največ tistih brez članka, sledijo objave s člankom v italijanskem jeziku, medtem ko objave v italijanščini, ki bi imela pripet članek v slovenskem jeziku, ne zasledimo. Objave prve osebe v italijanskem jeziku se nanašajo predvsem na Italijo in Italijane, predvsem glede italijanske politike. Med odzivi na objave Facebook prijateljev prevladujejo slovenski odgovori, ki jih je 55 od skupno 65 odgovorov. Odzivi v slovenskem jeziku prevladujejo tudi med odzivi na italijanski jezik, saj je od 9 objav v italijanskem jeziku prva oseba kar na 8 od njih odgovorila v slovenščini. Ta oseba je tako na največ objav prijateljev odgovorila v slovenščini, tako pri objavah v slovenščini kot italijanščini. Tudi objav prve osebe je največ v slovenskem jeziku.

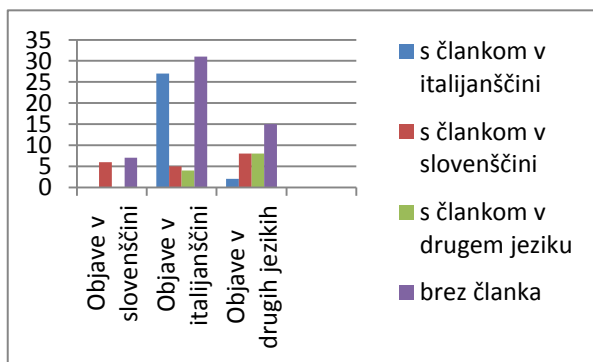
Grafikon 1: Objave osebe 1

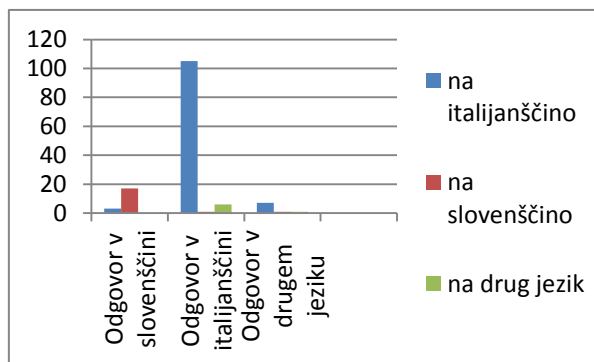
Grafikon 2: Odzivi osebe 1

Oseba 2:

Pri drugi osebi so bile od skupno 110 objav v vseh jezikih v večini objave v italijanskem jeziku, ki jih je bilo kar 67, od teh je bilo največ objav brez člankov, malo manj takih z italijanskimi članki, s slovenskim člankom in italijansko objavo pa 5 primerov. 30 je bilo objav v angleškem jeziku, tudi tu največ brez članka, malo manj z angleškim člankom ali slovenskim člankom in samo 2 z italijanskim člankom. Objav v slovenščini je bilo pri drugi osebi skupaj 13, od tega 7 brez članka in 6 s člankom. Pri objavah s slovenskim člankom tako prevladujejo objave v angleškem jeziku, sledijo tiste v slovenskem, najmanj pa je objav v italijanskem jeziku. Med odzivi in odgovori na objave prijateljev, ki jih je vseh skupaj 141, je bilo največ takih, ki na italijanščino odgovarjajo v italijanščini, italijanski odgovor na slovenščino je 1, 3 pa so odgovori na slovenščino s slovenščino med skupno 20 slovenskimi odzivi na objave. Sklepamo lahko, da ima druga oseba med prijatelji, ki ji objavljajo na Facebook profil, več italijanskih prijateljev, ki ji pišejo v italijanščini in zato tudi odgovarja v italijanščini. Med odgovori na slovenske objave prevladujejo tisti v slovenskem jeziku v razmerju 17 : 1. Druga oseba večinoma objavlja v italijanščini in najmanj v slovenščini, se pa na slovenščino odziva v slovenščini.

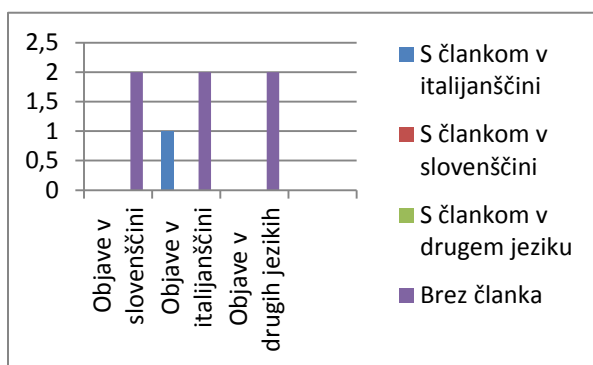
Grafikon 3: objave osebe 2

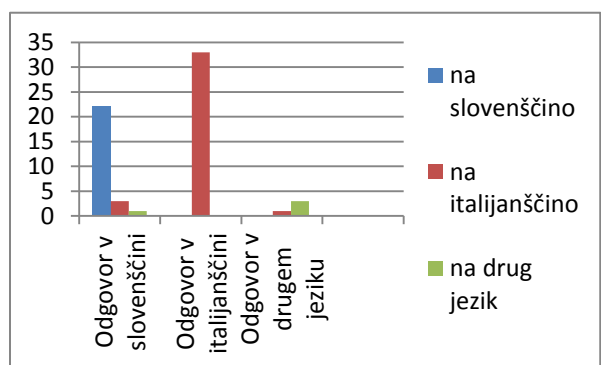
Grafikon 4: Odzivi osebe 2

Oseba 3:

Tretja oseba je bila pri objavah precej izenačena v vseh treh jezikih, slovenščini, italijanščini in angleščini. Od skupno 7 objav jih je največ bilo v italijanskem jeziku, po 2 pa sta bili v slovenskem in angleškem jeziku. Članek je vsebovala samo ena objava v italijanščini s člankom v italijanščini. Med odzivi na objave prijateljev so bili med odgovori na italijanske objave samo odgovori v italijanskem jeziku, med odzivi na objave v slovenskem jeziku pa je bilo 22 odgovorov v slovenščini na slovenščino, 3 odgovori v slovenščini na italijanščino in 1 odgovor v slovenščini na angleščino. Pri tretji osebi je med rabo slovenščine in italijanščine precejšnje izenačenje, je pa očiten vzorec rabe italijanščine pri odzivih na italijanščino in rabo slovenščine pri odzivih na slovenščino.

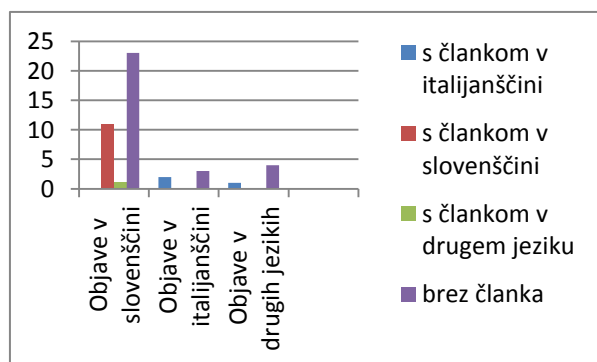
Grafikon 5: Objave osebe 3

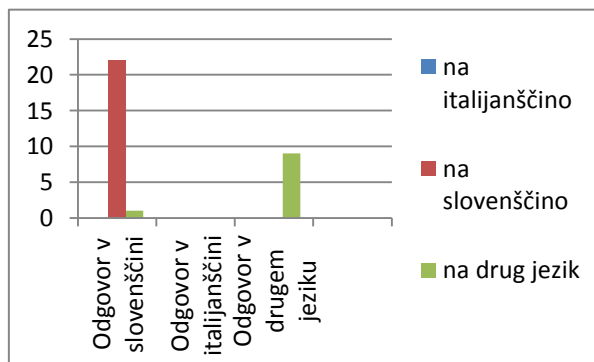
Grafikon 6: Odzivi osebe 3

Oseba 4:

Pri četrti osebi prevladujejo objave v slovenščini, v italijanščini je samo 5 objav, od tega 2 s člankom in 3 brez, 5 pa je tudi objav v angleškem jeziku, od tega 1 s člankom v italijanskem jeziku. Pri odzivih na objave prijateljev je en odziv v španščini na španščino, en v slovenščini na slovenščino, ostali pa so vsi v slovenščini, nobena prijateljeva objava pa ni bila v italijanskem jeziku, tako da pri četrti osebi ne moremo potrditi, da bi na italijansko objavo odgovorila v italijanščini.

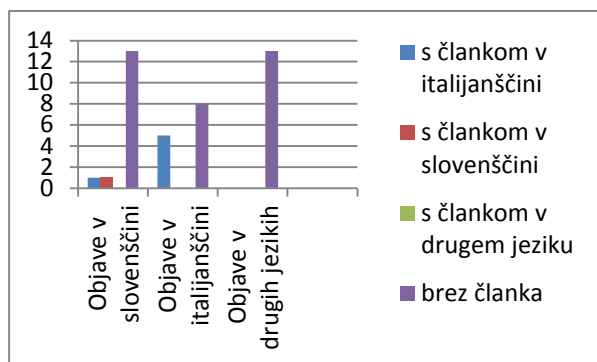
Grafikon 7: Objave osebe 4

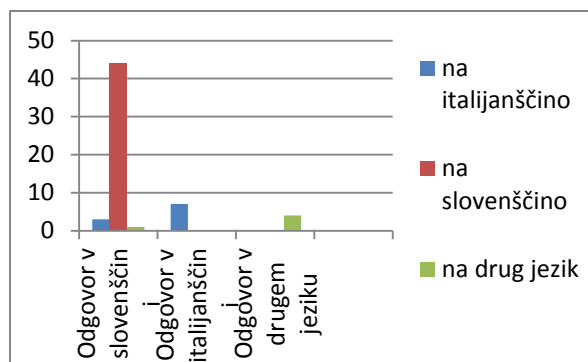
Grafikon 8: Odzivi osebe 4

Oseba 5:

Peta oseba je pri številu objav v posameznem jeziku popolnoma izenačena med slovenščino, italijanščino in angleščino. V vsakem jeziku je po 13 objav, od tega jih je v slovenskem jeziku 11 brez članka, 1 s člankom v slovenščini in 1 s člankom v italijanščini, pri objavah v italijanskem jeziku jih je 8 brez članka in 5 s člankom v italijanščini, pri angleščini pa je vseh 13 objav brez članka. Pri objavah lahko potrdimo objavljanje v italijanskem jeziku, če je članek v italijanščini, s člankom v slovenščini pa imamo samo en primer. Pri odzivih lahko potrdimo odgovarjanje v slovenščini na slovenščino in italijanščini na italijanščino, saj je na italijanščino z italijanščino peta oseba odgovorila vseh sedemkrat, s slovenščino na italijanščino pa trikrat ter štiriinštiridesetkrat s slovenščino na slovenščino.

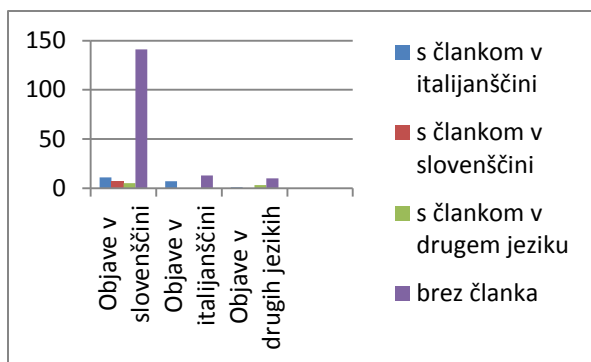
Grafikon 9: Objave osebe 5

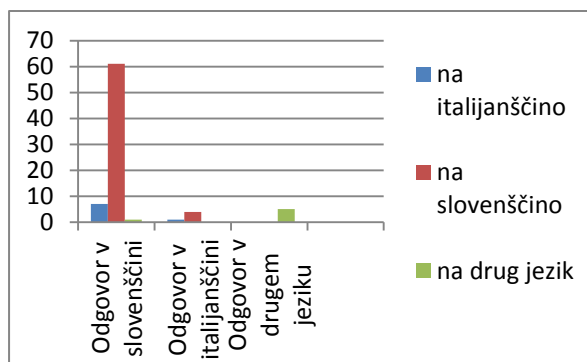
Grafikon 10: Odzivi osebe 5

Oseba 6:

Pri šesti osebi so objave v slovenskem jeziku s 164 primeri v veliki prednosti pred italijanskimi (20) in angleškimi (13) objavami. Med objavami v slovenščini je največ objav brez dodanih člankov, sledijo objave v slovenščini s članki v italijanščini, nekaj manj je objav v slovenščini s članki v slovenščini, najmanj pa je objav v slovenščini s članki v angleščini. Med italijanskimi objavami je 13 objav brez članka, od tega je ena objava dobesedni citat, 7 pa jih ima priložen članek v italijanskem jeziku. Med 13 objavami v angleščini je tudi objava v člankom v italijanščini. Pri šesti osebi število objav v slovenščini s članki v italijanščini presega število objav v italijanščini z italijanskimi članki, se pa objave v italijanščini in njim priloženi članki nanašajo predvsem na Italijo, Italijane in italijansko politiko ter volitve, iz česar lahko sklepamo, da so objave, ki so namenjene tudi Italijanom pisane v italijanščini ali angleščini, objave, ki so namenjene predvsem zamejskim Slovencem v Italiji, pa v slovenskem jeziku. Med odzivi na objave prijateljev na Facebook zidu šeste osebe so prav tako v veliki prednosti odgovori v slovenščini, pri čemer pa moramo upoštevati tudi večje število objav prijateljev v slovenskem jeziku. Od 8 objav v italijanskem jeziku je ta oseba kar na 7 od njih odgovorila v slovenščini in samo na 1 v italijanščini. Od 65 objav v slovenščini pa je nazaj odgovorila v slovenščini v kar 61 primerih, v italijanščini pa v tudi precej visokih 4 primerih, ki pa so bili po večini sestavljeni iz pregovorov in stalnih besednih zvez v italijanskem jeziku. Šesta oseba torej pri javnem komuniciranju na Facebooku uporablja predvsem slovenski jezik, ki prevladuje tako med njenimi osebnimi objavami kot tudi med odzivi na objave prijateljev v slovenskem in tudi italijanskem jeziku.

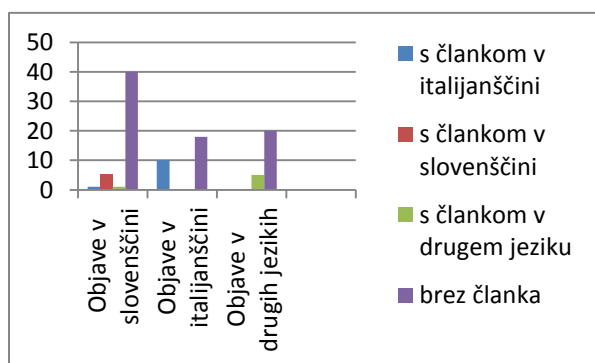
Grafikon 11: Objave osebe 6

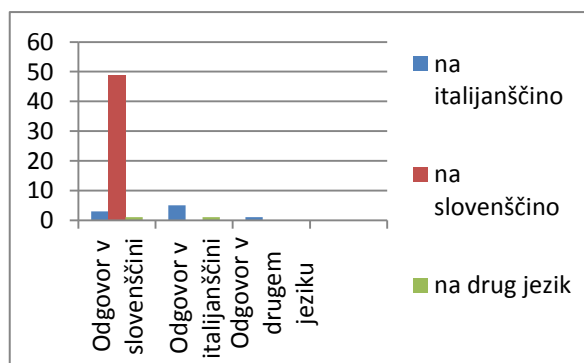
Grafikon 12: Odzivi osebe 6

Oseba 7:

Pri sedmi osebi prav tako prevladujejo objave v slovenskem jeziku brez članka, nekaj jih ima dodan članek v slovenskem jeziku, 1 pa tudi v italijanskem. Objave v italijanščini in angleščini so po številu pojavitev precej izenačene, pri obeh prevladujejo objave brez člankov, pri objavah v italijanščini sta od 18-ih objav brez člankov 2 objavi dobessedna citata. Tako med objavami prevladujejo slovenske objave, med objavami s članki v slovenščini slovenske objave, med objavami s članki v italijanskem jeziku pa italijanske objave. Prav tako prevladuje raba slovenskega jezika tudi med odzivi na objave Facebook prijateljev, med katerimi je največ odgovorov v slovenskem jeziku, je pa v slovenskem jeziku tudi največ objav prijateljev. Odgovorov v slovenščini je 53, od tega 49 na slovenske, 3 na italijanske in 1 na angleško objavo. V italijanščini je 5 odgovorov na italijanščino in 1 na angleščino. Od skupno 9 objav prijateljev v italijanskem jeziku jih je torej 5 v italijanščini, 3 v slovenščini in 1 v angleščini. Sedma oseba pri rabi jezika na Facebooku v ospredje postavlja slovenski jezik, ki je precej pogost tudi pri odzivih na slovenske objave prijateljev.

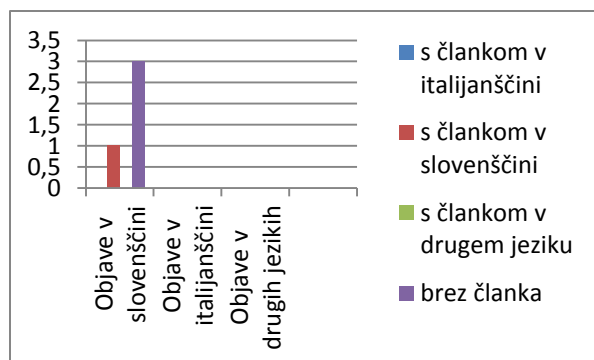
Grafikon 13: Objave osebe 7

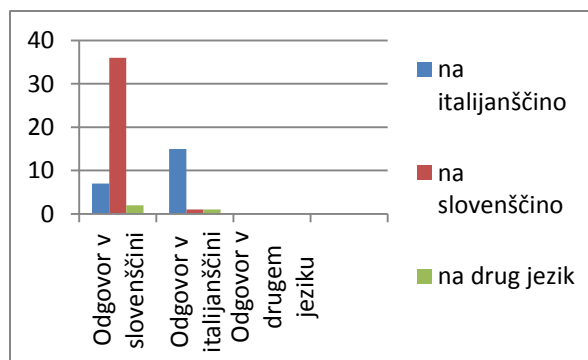
Grafikon 14: Odzivi osebe 7

Oseba 8:

Osma oseba je svoje objave objavljala samo v slovenskem jeziku, od 4 objav so bile 3 brez članka in 1 s člankom v slovenščini. Ker v italijanščini ni bilo nobene objave, ne moremo sklepati, v katerem jeziku bi oseba sestavila objave z italijanskimi članki. Pri odzivih na objave prijateljev prevladujejo slovenski odzivi, ki jih je od skupno 62 odzivov kar 45, od tega 36 odgovorov na slovenščino, 2 na angleščino in kar 7 odgovorov slovenščine na italijanščino. Med odgovori v italijanskem jeziku jih je 15 v italijanščini in po en v slovenščini in angleščini. Tako je pri osmi osebi od skupno 22 odzivov na italijanščino kar 7 takih, ki so v slovenskem jeziku. Glede na visoko stopnjo slovenskih odgovorov na italijanščino lahko sklepamo, da osma oseba raje uporablja slovenski jezik, tudi pri odzivih na italijanske objave prijateljev. Mogoče italijanščino uporablja samo s prijatelji, ki slovenskega jezika ne obvladajo.

Grafikon 15: Objave osebe 8

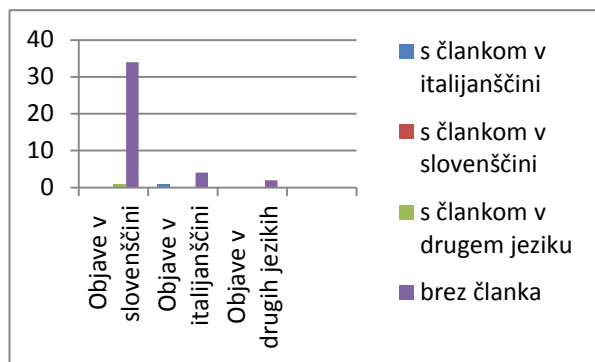

Grafikon 16: Odzivi osebe 8

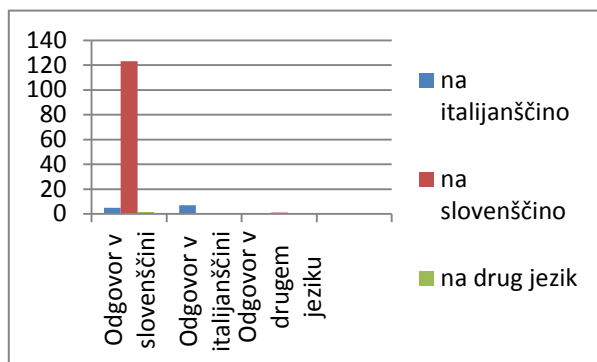
Oseba 9:

Med objavami devete osebe prevladujejo objave v slovenskem jeziku, ki jih je od skupno 42 kar 35, od tega 1 s člankom v angleščini, ostale brez člankov. Med 5 italijanskimi objavami so 4 brez članka in 1 s člankom v italijanščini. 2 objavi pa sta v drugih tujih jezikih, 1 v angleščini in 1 v španščini, obe brez dodanega članka. Sklepamo lahko, da deveta oseba pri objavah večinoma uporablja slovenski jezik, razen ko objava vsebuje članek v italijanskem jeziku. Med odzivi na objave prijateljev prav tako v veliki meri prevladuje slovenski jezik, ki pred italijanskim (7 primerov) vodi s kar 129 primeri, od tega je 123 primerov odzivov na slovenščino, 5 na italijanščino in 1 na angleščino. Med italijanskimi odgovori jih vseh 7 odgovarja na italijanski jezik, kar nekaj pa je pri tej osebi tudi odzivov v španskem jeziku, od skupnih 8 jih 7 odgovarja na španščino in 1 na slovenščino. Kot pri prejšnji osebi lahko tudi tukaj povzamemo, da deveta

oseba najpogosteje uporablja slovenski jezik, tako pri lastnih objavah kot pri odzivih na objave prijateljev. Od 12 odgovorov na italijanski jezik jih je 7 v italijanščini in kar 5 v slovenščini, kar kaže na precej veliko stopnjo rabe slovenščine tudi pri odzivih na italijanščino. Sklepamo lahko, da deveta oseba italijanščino uporablja samo z osebami, ki slovenskega jezika ne obvladajo.

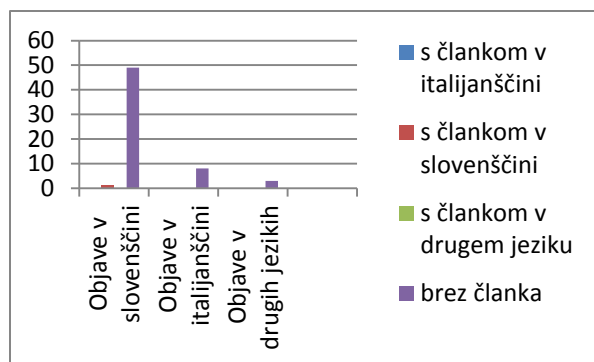
Grafikon 17: Objave osebe 9

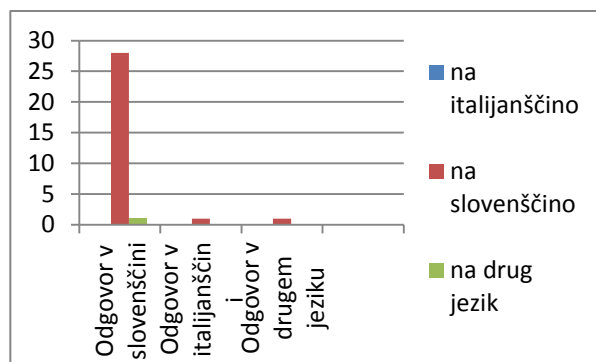
Grafikon 18: Odzivi osebe 9

Oseba 10:

Prav tako prevladujejo slovenske objave tudi na Facebook zidu desete osebe. Od vseh 50 objav v slovenskem jeziku je 1 s člankom v slovenskem jeziku, ostale so brez dodanega članka. Objav v italijanskem jeziku je 8, vse so brez članka, tako da ne moremo sklepati, da bi objave z italijanskimi članki tudi pri tej osebi bile v italijanskem jeziku. Med objavami sta tudi 2 v angleškem in 1 v hrvaškem jeziku, vse tri so brez priloženega članka. Nihče od prijateljev desete osebe ji ni na Facebook zidu objavil objave v italijanskem jeziku, od skupno 31 objav jih je bilo v slovenskem jeziku kar 30, med tem ko je bilo odgovorov v slovenščini 29, od tega 1 na angleščino, ostali na slovenščino. 1 odgovor na slovenščino je tudi v angleščini, pri tej osebi pa se pojavi tudi 1 odgovor na slovenščino v italijanskem jeziku. Ker pri deseti osebi primanjkuje objav prijateljev v italijanskem jeziku, ne moremo sklepati, ali bi na italijanske objave ta oseba odgovarjala v italijanščini ali katerem drugem jeziku. Vendar pa tudi pri tej osebi prevladuje raba slovenskega jezika, tako pri objavah kot tudi pri odzivih na objave.

Grafikon 19: Objave osebe 10

Grafikon 20: Odzivi osebe 10

4. Diskusija in zaključek

Prva hipoteza je predvidevala rabo italijanskega ali angleškega jezika pri objavah namenjenih širšemu krogu prijateljev. To hipotezo lahko potrdimo, saj lahko glede na rezultate, ki nam podajo vzorec rabe istega jezika, kot je jezik članka, ki je objavi priložen, sklepamo, da so bile objave s članki v slovenščini namenjene slovenskim prijateljem, tiste s članki v italijanščini pa tudi italijanskim prijateljem. Za podrobnejše rezultate bi bila potrebna še vsebinska analiza objav in člankov, sem pa ob pregledovanju objav opazila očiten vzorec tudi na vsebinski ravni, in sicer se v objavah v italijanščini pogosto pojavlja vsebina, ki se nanaša na italijansko politiko in samo državo Italijo in je bila tako prilagojena ciljni publiki, medtem ko so osebne objave ostajale večinoma v slovenščini.

Izjema pri analizi sta dva primera, pri katerih podatkov za slovenske objave s članki nimamo in pa dva primera, pri katerih ni podatkov za objave v italijanskem jeziku, so pa pri obeh še vedno objave v jeziku članka. En primer od zgoraj navedenih nasprotuje hipotezi, saj ima izenačeno objavljane člankov z italijanskimi članki v slovenščini in italijanščini.

Druga hipoteza je predvidevala večjo rabo italijanskega jezika, kar naj bi bila posledica upada rabe slovenskega jezika zaradi pomanjkanja priložnosti za rabo. To potezo moramo ovreči, saj ob primerjavi rezultatov vseh desetih oseb ugotovimo občutno večjo prisotnost slovenskega jezika v nasprotju z italijanskim. Od vseh oseb slovenščina med objavami prevladuje pri kar 8 osebah, prav tako pa je slovenščina prevladujoč jezik med odzivi oziroma odgovori na objave prijateljev. Druga hipoteza vključuje še predvidevanje izgube identifikacije zamejskih Slovencev s slovensko kulturo, kar naj bi nakazovala večja raba italijanskega kot slovenskega jezika, saj ta hipoteza domneva, da se poskušajo z rabo italijanskega jezika približati italijanski večini in se s tem slovenska identiteta počasi umika v ozadje. Glede na že omenjene ugotovitve o večji rabi slovenskega jezika moramo ovreči tudi ta del hipoteze. Ker sta jezik in narodna identiteta ter občutek pripadnosti določeni skupini tesno povezana, lahko sklepamo, da se identifikacija s slovenskim jezikom in kulturo med mladimi slovenskimi zamejci v Italiji ne izgublja, ampak mogoče celo krepi. Glede na rezultate, ki kažejo dokaj visoko stopnjo rabe slovenskega jezika tudi pri odgovarjanju na italijanskega, lahko sklepamo, da sta slovenska jezikovna in narodna identiteta med mladimi slovenskimi zamejci v Italiji precej razširjena.

Tretja hipoteza je predvidevala rabo istega jezika v odzivih, kot je v objavah prijateljev in rabo istega jezika v objavah, kot je v objavi priloženem članku. To hipotezo lahko potrdimo, saj se pri analizi pokaže vzorec odgovarjanja na s slovenščino v slovenščini in na italijanščino v italijanskem jeziku. V dveh primerih podatkov za odgovore na italijanščino nimamo, ker ni objav prijateljev v italijanskem jeziku, se pa pri obeh v veliko večji meri pojavlja odgovarjanje na slovenščino s slovenščino. Prav tako so bile objave najpogostejše v istem jeziku kot objavi priložen članek, kar pa je bila najbrž posledica vsebine članka, oziroma tega, komu sta članek in objava namenjena. Pri rabi jezika na Facebook strani so tako člani opazovane skupine sledili ali jeziku članka ali jeziku objave prijateljev – če je bila le-ta v slovenščini, je bil tudi njihov odgovor največkrat v slovenskem jeziku.

Ugotovili smo torej, da sta glavna dejavnika oblikovanja slovenske narodne identitete jezik in kultura. Prevladujoča raba slovenskega jezika med ciljno skupino je najbrž posledica možnosti svobodnega izražanja na socialnem omrežju Facebook in ohranjanja stika z ostalimi Slovenci v Italiji tudi po zaključku osnovne in srednje šole, ko se število priložnosti za rabo slovenščine med Slovenci v Italiji precej zmanjša. Ohranjanje stikov med manjšino ohranja tudi občutek pripadnosti manjšini in s tem slovenskemu jeziku. Jezik pri oblikovanju in ohranjanju narodne identitete ne vpliva samo preko poučevanja slovenskega jezika v šolah, ampak tudi preko ustvarjanja novih možnosti za rabo slovenščine in povezovanja narodnih manjšin preko socialnih omrežij, kot je Facebook. Večja raba slovenskega jezika na Facebooku kaže na še vedno prisotno povezanost zamejskih Slovencev s slovenskim jezikom, ki, kot je razvidno iz raziskave *Slovensko javno mnenje*, omenjene na strani 9, zlasti med Slovenci, velja za glavni dejavnik oblikovanja in uveljavljanja slovenske narodne identitete. Drugi pomemben dejavnik je kultura. Kultura se lahko prenaša in širi tudi prek omrežja Facebook, saj se na omrežju delijo različne povezave in članki, povezani s kulturo slovenskega naroda. Mlajše generacije se na socialnih omrežjih združujejo v skupine in skupnosti, kjer med seboj delijo svoja mnenja in poglede na svet. Tako na Facebooku obstajajo različne skupine, kot so Zamejci na Facebooku in Zamejski študenti v Ljubljani, kar kaže na povezovanje med mladimi zamejci v Italiji tudi zunaj svoje države. Socialna omrežja pomagajo pri organizaciji dogodkov, kjer se imajo tudi zamejci

možnost družiti med sabo in tako ohranjati svojo kulturo, jezik in z njima povezano narodno identiteto.

Povzetek

V raziskovalni nalogi sem analizirala rabo slovenskega in italijanskega jezika slovenske manjšine v Italiji na omrežju Facebook. Šlo je za kvantitativno raziskavo, pri čemer sem analizirala objave ciljne skupine na socialnem omrežju Facebook in njihove odzive na objave Facebook prijateljev na zidu profila obravnavanega posameznika.

Rezultati raziskave kažejo na veliko večjo rabo slovenskega jezika tako med objavami kot tudi med odzivi na objave prijateljev. Sklepamo, da so rezultati posledica svobodnega izražanja posameznikov na socialnem omrežju in vključevanja zamejskih Slovencev v različne Facebook skupine, kjer se zbirajo in ohranjajo stike. Socialna omrežja manjšinam omogočajo ohranjanje stikov med člani manjšine, kar ohranja in utrjuje občutek pripadnosti tako manjšini kot tudi slovenskemu jeziku in s tem slovenski identiteti.

Viri in literatura:

- Ban, J. (1995). *Pouk v slovenščini v letih 1943–1945*. V K. Majovski (ur.) *Šola in čas*. Prosek-Kontovel: Pripravljalni odbor za proslavo 200-letnice šole in njeno poimenovanje.
- Bogatec, N. (1998). *Pogovorni jezik v družinah otrok, ki obiskujejo slovenske šole v Italiji*. V I. Štrukelj (ur.) *Jezik za danes in jutri*. Ljubljana: Društvo za uporabno jezikoslovje Slovenije.
- Bufon, M. (ur.). (1990). *Krajevni leksikon Slovencev v Italiji: topografski, zemljepisni, zgodovinski, kulturni, gospodarski in turistični podatki o krajih v Italiji, ki jih naseljujejo Slovenci*. Trst: Založništvo tržaškega tiska, d.d. Trst.
- C. Ragin, C. (2007). *Družboslovno raziskovanje: enotnost in raznolikost metode*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Duhovnik Antoni, A. (2006). *Slovensko šolstvo v Italiji*. V B. Založnik (ur.) *Slovensko šolstvo*. Nova Gorica: Educa, Melior.
- E. Wilson, R; D. Gosling, S; T. Graham, L. (2012). *A review of Facebook research in the social sciences*. V *Perspectives on Psychological Science*. Pridobljeno 30. 7. 2013 s spletne strani <http://pps.sagepub.com/content/7/3/203>.
- Gomezel Mikolič, V. (1999/2000). Povezanost narodne in jezikovne zavesti. *Jezik in slovstvo*, letnik 45 (št. 5), 173–182.
- Gruden, Ž. (1983). *Slovenščina v javni rabi v življenju Slovencev v Italiji*. V B. Pogorelec (ur.) *Slovenščina v javnosti*. Ljubljana: Republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije in Slavistično društvo Slovenije.
- Ivašič, M. (1983). *Položaj slovenskega jezika v šoli pri Slovencih v Italiji*. V B. Pogorelec (ur.) *Slovenščina v javnosti*. Ljubljana: Republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije in Slavistično društvo Slovenije.
- Kacin, M. (2012). *Primorska šola na prepihu*. Trst: samozaložba M. Kacin.
- Kern, D. (2009). *Slovenski jezik v vzgojno-izobraževalnih ustanovah v manjšinskem prostoru*. V M. Stabej (ur.) *Obdobja 28: Infrastruktura slovenščine in slovenistike/ The Infrastructure of the Slovene Language and Slovene Studies*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

- Mandelc, D. (2011). *Na mejah nacije: teorije in prakse nacionalizma*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Mezgec, M. (2012). *Funkcionalna pismenost v manjšinskem jeziku: primer slovenske manjšine v Italiji*. Koper: Univerzitetna založba Annales.
- Mikolič, V. (2004). *Jezik v zrcalu kultur: jezikovna sporazumevalna zmožnost in (med)etnična ozaveščenost v Slovenski Istri*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče; Zgodovinsko društvo za južno Primorsko.
- Nečak Lük, A. (1997). *Jezikovna identiteta in jezikovno načrtovanje pri Slovencih*. V D. Nečak (ur.) *Avstrija. Jugoslavija. Slovenija. Slovenska narodna identiteta skozi čas*. Ljubljana: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete.
- Nečak, D. (1997). *Avstrija. Jugoslavija. Slovenija. Slovenska narodna identiteta skozi čas*. V D. Nečak (ur.) *Avstrija. Jugoslavija. Slovenija. Slovenska narodna identiteta skozi čas*. Ljubljana: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete.
- Novak Fajfar, B. (1994). *Etnija, narod, nacija*. V *Sociologija: gradivo za srednje šole*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Ozbič, M. (2004). *Sklep: razvoj zaščite Slovencev v Italiji ter cilji in perspektive*. V G. Bajc (ur.) *Na oni strani meje: slovenska manjšina v Italiji in njen pravni položaj: zgodovinski in pravni pregled 1866–2004*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče; Zgodovinsko društvo za južno Primorsko.
- Pertot, S. (2002). *Občutek narodnostne in geografske pripadnosti maturantov slovenskih šol v Trstu: primerjava rezultatov projektivnih testov, izvedenih v letih 1990 in 2000*. Gorica: Slovenski raziskovalni inštitut.
- Pirjevec, J. (1997). *Vpliv slovensko-italijanskih odnosov na identiteto Slovencev v Italiji*. V D. Nečak (ur.) *Avstrija. Jugoslavija. Slovenija. Slovenska narodna identiteta skozi čas*. Ljubljana: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete.
- Pogorelec, B. (2011). *Zgodovina slovenskega knjižnega jezika: jezikoslovni spisi I*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Rizman, R. (1991). *Teoretske strategije v študijah etnonacionalizma*. V R. Rizman (ur.) *Študije o etnonacionalizmu*. Ljubljana: Knjižnica revolucionarne teorije.
- Stabej, M. (2010). *V družbi z jezikom*. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko.

- Sussi, E. (1998). *Slovenci v Italiji: jezik in identiteta*. V I. Štrukelj (ur.) *Jezik za danes in jutri*. Ljubljana: Društvo za uporabno jezikoslovje Slovenije.

Seznam grafikonov

- Grafikon 1: Objave osebe 1
- Grafikon 2: Odzivi osebe 1
- Grafikon 3: Objave osebe 2
- Grafikon 4: Odzivi osebe 2
- Grafikon 5: Objave osebe 3
- Grafikon 6: Odzivi osebe 3
- Grafikon 7: Objave osebe 4
- Grafikon 8: Odzivi osebe 4
- Grafikon 9: Objave osebe 5
- Grafikon 10: Odzivi osebe 5
- Grafikon 11: Objave osebe 6
- Grafikon 12: Odzivi osebe 6
- Grafikon 13: Objave osebe 7
- Grafikon 14: Odzivi osebe 7
- Grafikon 15: Objave osebe 8
- Grafikon 16: Odzivi osebe 8
- Grafikon 17: Objave osebe 9
- Grafikon 18: Odzivi osebe 9
- Grafikon 19: Objave osebe 10
- Grafikon 20: Odzivi osebe 10

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Špela Orel